

AZ IGAZSÁGTÉTEL SZELETEI

"Nem leszámolást, hanem elszámolást akarunk, nincs szó boszorkányüldözésről, a korábbi főbűnösök bíróság elé állítását teszi lehetővé a november 4-én 197 igen szavazattal elfogadott törvény" – hangzott el szombaton este a Deák Ferenc Gimnáziumban, ahol Zétényi Zsolt (MDF), a jogszabály kidolgozója és előterjesztője érvelt elképzelései mellett. Az igazságtétel egyetlen szelete ez a törvény, melynek lényege: az 1944. december 21. és 1990. május 2. között elkövetett, de politikai okból nem üldözött súlyos bűncselekmények tettesei most a bíróság elé állíthatók. Így a szándékos emberöléssel vagy halált okozó testi sértéssel, továbbá a hazaárulással vádolhatókat most utoléri büntetésük. (Az '56-os tömegvérengzéseknek körülbelül 800, a forradalmi napok utáni megtorlásoknak legalább 400 áldozata volt.) A törvény életbe lépése után a tények feltárása a hivatal kötelessége lesz, de egyéni feljelentés alapján is indulhat eljárás. A bíróság joga viszont a bűnös büntetését korlátlanul enyhíteni. „Az igazságtétel ezen, egyik formája lehetővé teszi, hogy megnevezzük a bűnösöket, s mérlegre tegyük tettüket, mert a bűnt büntetni kell” – jelentette ki a honatya. „Szükséges ez a magyar nép erkölcsi, politikai válságának megállításához.” Az igazságtételről szóló fórum után beszélgettünk Zétényi Zsolttal, majd a két vendéglátó, Bratinka József és Póda Jenő MDF-es képviselő véleményét kértük.

– Az '56-os októberre emlékező ünnepségeken is elhangzott: a kormány halogatja az előző rendszer bűnöseinek felelősségre vonását, késik az igazságtétel. Zétényi úr az „igazságtétel tortája” egyik szeletének nevezte az Ön által kidolgozott törvényt.

– Az igazságtétel kérdéskörét vizsgálhatjuk abból a szempontból, hogy a kárt szenvedettek milyen elégtételt kaptak, illetve a károkért felelősök milyen retorzióban részesültek, de úgy is, hogy a nemzeti öntudatból és az emberi méltóságérzetből fakadó igazság-tételi igényt mennyire

méltányolják. A kiemelt nyugdíjak és a különleges párt- és állami kitüntetésekkel járó nyugellátás lefaragása sikerült, a tulajdonban okozott károk rendezése folyik, az egyházi ingatlanok részleges visszaadása világnézeti szempontból is fontos változás. Az igazságtalanul elítéltek ügyében is több jogszabály született, most kerül a Parlament elé a törvény, mely egészen 1989-ig teszi lehetővé a koholt perben született ítélet felülbírálását. A személyes szabadságukban megsértettek és az életüktől megfosztottak családjának nyújt bizonyos elégtételt a képviselők elé kerülő másik jogszabálytervezet. *A kárpótlás részleges, mégis eredménynek tartom, mert kétszer ad, aki gyorsan ad.* Képviselőcsoportunk további javaslata, hogy az el nem évült gazdasági bűncselekményeket derítsék fel, a még orvosolható polgári jogi visszasságokat szüntessék meg.

– Az Ön által kidolgozott törvény – ellenzői szerint – nem felel meg a jogállamiság elveinek és a nemzetközi jog normáinak, ellentmond a magyar alkotmánynak.

– A büntető törvénykönyv módosítása nem ütközik sem a nemzetközi jogba, sem a magyar alkotmányba. *A bűn csak akkor évülhet el, ha a jogállam mindent megtesz a bűnös üldözése érdekében, de hosszú ideig sikertelenül.* Ám a most elfogadott törvényben szabályozott esetekben e bűnök történelmi méretűek, s politikai okból, állami eszközökkel eddig akadályozták üldözésüket. *Ki kell emelni a történelemből a szereplőket, s meg kell mutatni nekik, milyen az emberséges, jogszerű felelősségre vonás.*

– A Zétényi-Takács törvényt a Parlament megszavazta, de mit gondol, alkalmazása mikorra várható?

– Valószínűnek tartom, hogy a köztársasági elnök az Alkotmánybírósághoz fordul. Arra is számítok, hogy nemzetközi jogi fórum elé kerül. Tehát fogalmam sincs, mikor lép hatályba ez a törvény.

– Azután ennek alapján hány ítélet születhet?

– Mindegy, hogy 50 vagy 80 embert büntet meg, mindegy, hány bűnöst ment fel a bíróság, mert a lényeg az, hogy kiderüljön: *nem lehet olyan korszaka a magyar történelemnek, melynek kriminális tetteit szó nélkül hagyják.*

– *A fórum egyik résztvevője is megkérdezte: mibe kerül nekünk ez a „tortaszelet”?*

– Az apparátus bővítése elengedhetetlen, s ez pénzbe kerül. Viszont nem fejezhető ki számokkal az a haszon, hogy a nemzet krémjét jelentő '56-osok megnyugszanak, hogy közelebb kerülünk a társadalmi megbékéléshez.

– *A törvény fogadtatása az igazságszolgáltatásban sem egységes. A jogszabály végrehajthatóságát a fórum résztvevői közül többen is megkérdőjelezték.*

– A jogszabály egyik hatása, hogy *megméri a rendőrség tagjait, az ügyészeket, a bírákat.* Az élesztő szerepét tölti be, mert megmozgatja, *színvallásra készíteti* az apparátust, az államot filozófiájának megfogalmazására ösztönzi. Egyébként meg olyan bizonyítékok alapján és olyan közreműködők segítségével kell igazságot tenni, amilyenek a történetek után több tíz évvel rendelkezésünkre állnak.

– *A szegedi fórum azt feltevésemet igazolta, hogy az igazságtételt követelők számára kevés, a megnyugvást hirdetőknak viszont sok, ami eddig történt. Tehát az említett cél, a magyar nép erkölcsi válságának megállítása elérhető?*

– E törvénynek nincsenek direkt politikai céljai, nem politikai felelősségre vonást, hanem közönséges gyilkosok és hazaárulók megbüntetését teszi lehetővé. Egy egészséges társadalom úgy nem létezhet, hogy a gyilkosok és az áldozatok elnéznek egymás feje fölött. Meggyőződésem, ha megnevezzük a bűnösöket, megmérjük tettüket, akkor az öntudatát vesztett, megtiport, megaláztott, kicsit rosszindulatúvá tett nép méltóságára döbben.

Bratinka József: „A választóim és a közvélemény tudomására kívánom hozni, hogy *a jogi érvekben megnyugodva megszavaztam volna ezt a törvényjavaslatot* a korlátlan enyhítés indítványával, a hazaárulás megjelölt, minősített eseteivel együtt. Komoly, nemzetközi jogi fórumokon fogják e speciális helyzetben fogant, tipikusan kelet-európai törvényt megítélni. Politikai fogadtatása a nemzetközi körökben nem mondanám, hogy egyértelműen negatív.”

Póda Jenő: „A döntés előtt akkor éreztem meg a felelősség súlyát, mikor az '56-os szerepe miatt is ismert Mécs Imre azt mondta: nem érdemes ezt a törvényt meghozni, mert a bűnösök többsége meghalt, keveseket érint, legyünk nagyvonalúan elnézőek. Akkor én, a harmincas éveiben járó képviselő egy kicsit örültem, mert e törvényt nem a múlt, hanem a jövő miatt tartom fontosnak. Be kell bizonyosodnia a fiatalabb generáció számára is: a tettek előbb vagy utóbb megmérettetnek. *Az elsődleges szempont megközelítésében, hogy ártatlanul senkit ne lehessen elítélni.* Ezt biztosítva látom. A kelet-európai régióban ez a legenyhébb, legmegbocsátóbb törvény.”

Délmagyarország, 1991. november 11.